

1. Хоризонтално законодавство

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Није било напретка у преношењу хоризонталног законодавства, али се уочава скромно спровођење, нарочито у погледу поступака процене утицаја на животну средину и стратешке процене утицаја на животну средину. Спровођење процене утицаја на животну средину (ПУЖС) и стратешке процене утицаја на животну средину (СПУЖС) указује на ограничене капацитете надлежних државних органа, недостатак одговарајуће јавне расправе и велики утицај инвеститора.

Локалне власти се још увек боре са недостатком капацитета, ниским квалитетом студија о процени утицаја на животну средину и великим притиском од стране инвеститора и политичара. Нема побољшања у погледу консултација с јавношћу. Енергетска заједница уочила је проблеме са поступцима процене утицаја на животну средину у Србији.¹ Као један од приоритета за Србију утврђено је *обезбеђивање примене одредаба Директиве о процени утицаја на животну средину, нарочито одредаба о учешћу јавности и приступу правди*. Процедуралне мањкавости су уочене приликом спровођења поступака процене утицаја на животну средину. Значајни судски случајеви поводом повреде поступка процене утицаја на животну средину говоре у прилог наведеном. У мају 2015. године пресудом број I-1 У 11152/13 Управног суда поништено је званично решење о одобравању студије о процени утицаја на животну средину за две хидроелектране на реци Лим у општини Пријепоље. Уочено је кршење Закона о процени утицаја на животну средину, у погледу права на учешће јавности. Истовремено, Суд је установио кршење одредаба ЕСПО Конвенције пошто није спроведена јавна расправа о прекограничном утицају пројекта, иако је било предвиђено да се пројекат реализује на граници Србије и Црне Горе. Исти је проблем уочен и у вези са поступком процене утицаја на животну средину за изградњу новог блока термоелектране на лигнит у општини Костолац, која је близу српско-румунске границе, пошто прекогранична јавна расправа није спроведена за студију процене утицаја на животну средину 2013. године. Недовољни капацитети ОЦД које се баве животном средином и слабо интересовање правних стручњака за судску праксу у области животне средине јесу главни разлози што су овакви случајеви још увек ретки пред судовима у Србији.

Уочава се да су локалне и националне власти пропустиле да спроведу процену утицаја на животну средину за планове и програме у области животне средине. Извештавало се о томе да је израђен Нацрт националног плана за смањење емисија из постојећих постројења за сагоревање, али, према званичним информацијама, није спроведена стратешка процена утицаја. Директива о стратешкој процени утицаја (2001/42/ЕЗ) дефинише процену утицаја на животну средину као важно оруђе за интегрисање разматрања о животној средини у припрему и усвајање одређених планова и програма који би могли значајно утицати на животну средину. У Директиви о стратешкој процени утицаја (члан 4, Опште обавезе) јасно се наводи да процену утицаја на животну средину треба спровести током припреме плана или програма и пре њиховог усвајања или стављања у законодавни поступак. Према Извештају ЕК о напретку за 2015. годину, завршен је национални план за смањење емисија у електроенергетском сектору.

¹ Секретаријат Енергетске заједнице, Годишњи извештај о спровођењу обавеза, 1. септембар 2015. године, стр. 94.

Чланом 6. дефинише се да нацрт плана или програма и извештај о процени утицаја на животну средину морају бити учињени доступним властима и јавности.

Уочени су проблеми у вези са слободним приступом документима. Екорегистар Агенције за заштиту животне средине не ажурира се редовно (нпр. када се тражи Национална стратегија за апроксимацију, исписују се нетачни подаци о садашњем министарству <http://www.ekoregistar.sepa.gov.rs/nacionalna-strategija-za-aproksimaciju-u-oblasti-zivotne-sredine-za-republiku-srbiju>). У неколико случајева Министарство пољопривреде и заштите животне средине пропустило је да достави информације од јавног значаја на захтев, према условима дефинисаним Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја. То се десило упркос чињеници да се у Националном програму за усвајање правних тековина ЕУ (НПАА) наводи да је Директива (2003/4/ЕЗ) о јавном приступу информацијама о животној средини готово потпуно пренета у национално законодавство Законом о потврђивању Архуске конвенције, Законом о потврђивању PRTR Протокола, Законом о заштити података о личности и Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Неусаглашености између Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Закона о заштити животне средине наводе се и у Трећем прегледу стања у животној средини у Србију који је израдио *UNECE* (2015). Закон о заштити животне средине предвиђа неповољније услове за приступ информацијама о животној средини него Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

РАЗВОЈ ДОГАЂАЈА

Међутим, уочавају се побољшања у изради нацрта закона у погледу преношења хоризонталног законодавства. Такође, квалитет Годишњег извештаја о стању у животној средини се полако побољшава.

Важно је споменути да Нацрт закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине (који је био предмет јавне расправе у јулу 2015) нуди решење за поменути неусаглашеност Закона о заштити животне средине и Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Другом верзијом Нацрта закона о заштити животне средине (објављеном за потребе јавног слушања у Народној скупштини) дефиниције органа јавних власти и информација о животној средини усклађене су са одредбама Архуске конвенције. Неусаглашености између Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја и Закона о заштити животне средине у вези са обавезама власти да поступају у складу са утврђеним роковима биће отклоњене будући да је признато првенство Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Почело је преношење Директиве о одговорности за животну средину у национални правни систем. Успостављена је радна група, коју чине представници Министарства и агенција и тела Владе, Привредне коморе, представници осигуравајућих друштава и организација цивилног друштва. Први преднацрт закона о одговорности за животну средину је израђен и о њему се разговарало са приватним сектором и заинтересованом јавношћу. Јавне расправе у вези са преношењем директиве о одговорности за животну средину, које је тренутно у раној фази, може послужити као узор за побољшање законодавног процеса.

ПРЕПОРУКЕ

- Поштовање правно обавезујућих правила за спровођење поступака процене утицаја на животну средину и примене начела Архуске конвенције јесу кључни елементи за свако побољшање у хоризонталном сектору.

- Политички притисци и утицај инвеститора морају се отклонити како би професионалци и државни службеници са искуством били у могућности да раде свој посао.
- Начела одрживог развоја морају се поштовати као оквир за разраду пројеката са очигледним негативним утицајем на животну средину. Заштита природе, нарочито заштићених подручја, мора превладати појединачне економске интересе.
- Интереси и специфичности локалних заједница морају се узети у обзир приликом разраде пројеката, нарочито у области управљања водама, отпада и обновљиве енергије.